

פנחס וזמרי — שתי השקפות עולם

מעשה פנחס, הוראה לדורות לשמירת טהרת המחנה בעקביות וללא פשרות

וכמו בנושא החינוך, כך במישור הציבורי והחברתי, חלוקות הדעות וההשקפות מה עדיף על מה: הרע במיעוטו גם במחיר ויתור על עקרונות; או שמא עדיפה שמירה עקבית וקפדנית על טהרת המחנה, תוך שלילת כל תופעה של סטיה מגדרות וסייגים קבועים, שרק הם שמרו על יחודו וטהרתו של המחנה הישראלי, לבל יתערבו בו נטיעות זרות וגידולי-פרא.

הסברו דלהלן של מורנו על פרשת קנאותו של פנחס מוכיח גם, שלא על אידיאולוגיה תיאורטית מופשטת נטוש היה הויכוח בין מורנו לבין מחנה המתונים. דרכו הברורה, מעוגנת לשיטתיה בגופה של תורה, בסיפורה על מעשהו של פנחס הקנאי, שיצא בריש גלי ובעוז רוח נגד שיטתו המכשילה של נשיא בישראל, שביקש לבסס אידיאולוגיה חדשנית ביחסי ישראל עם זרים. ובהבינו את הסכנה שקיימת לטהרת המחנה הישראלי, חגר עוז, וברומח שבידו שם קץ להיסוסים שתקפו את המוני ישראל ("והמה בוכים פתח אהל מועד") ולשיטתו המסוכנת של זמרי בן סלוא.

אורי המחנה
27876

**
*

"והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל, והמה בוכים פתח אהל מועד". (במדבר כה, ו).
"ושם איש ישראל המוכה אשר הוכה את המדינית, זמרי בן-סלוא נשיא בית אב לשמעוני". (שם יד).

מתבקש איפוא הסבר על מעשהו זה של זמרי בן-סלוא. ואפילו אם זמרי ביקש לעבור עבירה כזו עם מדינית, למה הביא אותה דוק אל מחנה ישראל לעיני משה ולעיני ישראל. והלא אם נשיא יחטא, יעשה זאת במחשך ובהחבא, ולא לעיני כל ישראל.

אלא — זמרי לא היה סתם "בעל תאוה" שנפשו חשקה במדינית. כלום הולמתו ל"נשיא בית אב לשמעוני" להיות סתם בעל-תאוה'ניק. ואם קורה שאמנם הוא כזה שנמשך אחרי תאוות גופו ויצרו מתגבר עליו, הוא מתחכם להלביש את זה ב"אידיאולוגיה" ולפתח תיאוריה חדשה, ובכך לשוות לעצמו תדמית של "אידיאולוג".

— כנשיא בישראל נתמלא זמרי כאילו דאגה לפירצה הנוראה שפשה

בצעירי ישראל, שהחלו לזנות אחר בנות מואב. ולא עוד אלא שעבירה גוררת עבירה, שע"י כך הם מתפתים לעבוד עבודה זרה, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין קו, ע"א): "וישתחו לאלהיהן, כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי — היא מוציאה דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה".

יש איפוא לטכס עצה איך לעצור בעד הרעה הזאת. ואם אי-אפשר להשפיע על צעירי ישראל לא לזנות אחרי בנות מואב, יש לחתור לפחות לצמצם את הפירצה ע"י מציאת "פשרה".

והנה מצא זמרי עצה: במקום שבחורי ישראל ילכו לבנות מואב ויחטיאו אותם בזנות ועי"ז גם בע"ז, הוא יביא את בנות מואב ומדין אל תוך מחנה ישראל, ולפחות יצילם עי"כ שלא ישתחו לפעור.

וזהו מכוון מאד בפסוק (כ"ה, ו) "והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל, והמה בוכים פתח אהל מועד". זמרי בא ויקרב אל אחיו את המדינית — יש לקרב את המדיניות אל אחיו ולהכניסן בתוך המחנה, ועי"כ לפי דעתו יתקרבו המדיניות אל אמונת ישראל, במקום שבני ישראל ילכו לשם ויתפתו לבעל פעור.

ונגד פילוסופיה זו של "פשרות" עם היצה"ר התקומם פנחס בן אלעזר, שקם לקנא קנאת ה' נגד הפשרנים. כי פנחס ראה בכך סכנה עוד יותר גדולה לקיומו של העם, כי בכך יטמאו את מחנה ה' הקדוש. ילכו הזונים אחרי בנות מואב ויפגעו עצמם לפעור, אבל מחנה ישראל ישאר בטהרתו ובקדושתו.

— והנה הגמ' בסנהדרין (פ"ב, ב') דורשת על הפסוק "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי וכו' לכן הנני נותן לו את בריתי שלום" — לפי שהיו השבטים מבזים אותו ואומרים הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"א יהרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסן אחר אהרן. וכי מה טענו השבטים? בעצם מה שפנחס הרג את זמרי, לא מתוך קנאת ה', אלא מתוך החשש שעצת זמרי להביא את המדיניות לתוך המחנה תגרום להתמעטות עובדי ע"ז מבני ישראל; ומכיוון שאבי אמו פיטם עגלים לע"ז, יש להניח שפינחס רצה שיתרבו עובדי ע"ז בישראל, ולפיכך קם והרג את זמרי... לכן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן; התורה העידה, שאמנם כוונת פינחס היתה לשם שמים טהורה, ומעשיו באו ממה שירש מאהרן ולא מאבי אמו.

**

הסבר זה משתלב יפה בדרך מחשבתו ואורח-הנהגתו הציבורית של מורנו, ששמר תמיד על טהרת מחנה יראי-ה', בדחותו בתוקף ובעוז כל מיני הצעות פשרה אידיאולוגיות על קירובם של אלו שהתרחקו ממורשת אבות והבאת המדייניות אל תוך המחנה. מורנו העדיף את השמירה על טהרת המחנה החרדי, מאשר הנסיונות של הפשרנים לקרב "אל אחיו את המדיינית", שהיזקם בריא ותקנתם שמא. הוא גרס כי הסכנה שהרוח המדיינית תחדור לתוך בתי ישראל, גדולה יותר מאשר הסיכוי הרחוק שע"י כך נצליח להציל ולטהר את "המדייניים" למיניהם.

ברם, עם כל הסתייגותו העקבית והבלתי-פשרנית מהתקרבות אל פורקי עול, לא מנע אהבתו מכל יהודי באשר הוא יהודי, ולא היתה קריאה בנדון זה, שלא היתה מסתיימת בתפלה וציפיה מתוך עומק לבו הכואב: "ובכל זאת אינני מתיאש שגם הם יחזרו בתשובה שלמה, כאמור באחרית הימים ושבת וכו'" — "יתמו חטאים ולא חוטאים", היתה שגורה תפלתו בפיו.

והיה מרגלא בפומיה: "אינני מתאר לעצמי תענוג יותר גדול מאשר קיום מצוה בשלמות, או תפלה מקירות הלב ומתוך התדבקות בבורא עולם — ובכל זאת הנני מאחל את התענוג הזה לכל פושעי ישראל"...